

16 Temmuz 2008

SERVİS NOTU

- Kimden** :Saren Akseli, Cenk İleri, DıŐ İliŐkiler ve Protokol Müdürlüğü
- Kime** : Hasan Baytekin, DıŐ İliŐkiler ve Protokol Müdürü
- Konu** : 29 Haziran - 3 Temmuz 2008 tarihleri arasında Kazakistan'ın başkenti Astana'da düzenlenen Avrupa Güvenlik ve İşbirliği TeŐkilatı Parlamenter Asamblesi (AGİTPA) 17. Genel Kurulu
- Dağıtım** : TBMM Başkanı Köksal Toptan, AB Uyum Komisyonu Başkanı YaŐar YakıŐ, DıŐiŐleri Komisyonu Başkanı Murat Mercan, AAPA Türk Grubu Başkanı ve AGİTPA Türk Grubu üyesi Zeynep Dağı, AGİTPA Türk Grubu Başkanı Alaattin Büyükkaya, AKPM Türk Grubu Başkanı Mevlüt Çavuşoğlu, Asya Parlamentoları Asamblesi (APA) Türk Grubu Başkanı ve AGİTPA Türk Grubu üyesi A. Emin Önen, Akdeniz Parlamenter Asamblesi (APA) Türk Grubu Başkanı AŐkın Asan, İKÖPAB Türk Grubu Başkanı İrfan Gündüz, KEİPA Türk Grubu Başkanı Bülent Arınç, NATOPA Türk Grubu Başkanı Vahit Erdem, PAB Türk Grubu Başkanı Cevdet Yılmaz, AGİTPA Türk Grubu Üyeleri, DıŐiŐleri Bakanlığı (USGY)

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği TeŐkilatı Asamblesi (AGİTPA) 17. Genel Kurulu, “**AGİT’te Şeffaflık**” temasıyla, 29 Haziran - 3 Temmuz 2008 tarihleri arasında Kazakistan'ın başkenti Astana'da düzenlenmiŐtir. AGİTPA üyesi 56 ülkenin 48'inden yaklaşık 250 milletvekilinin katıldığı toplantılarda ülkemizi; **AGİTPA Türk Grubu Başkanı Dr. Alaattin Büyükkaya, AGİTPA Türk Grubu üyeleri Canan Kalsın, Bihlun Tamaylıgil, Prof. Dr. OĐuz Oyan, Ahmet Kenan Tanrıkuu, Dr. Mustafa Ünal ve Emin Önen** temsil etmiştir.

29 Haziran 2008 günü gerçekleştirilen ve AGİTPA Başkanı, Başkan Yardımcıları ve 48 üye ülkenin Delegasyon Başkanlarının katıldığı **Daimi Komite toplantısında ülkemizi AGİTPA Türk Grubu Başkanı Dr. Alaattin Büyükkaya** temsil etmiştir. Toplantıda; AGİTPA Başkanı Göran Lennmarker'ın açılış konuşmasından sonra AGİTPA Genel Sekreteri, Saymanı, Alt-Komite Başkanları ve Özel Temsilciler görev alanlarıyla ilgili bilgiler vermiŐlerdir. Ayrıca, çeşitli ülkelerde yapılan seçimlerle ilgili olarak da misyon başkanları bilgiler vermiŐ, önümüzdeki dönemde düzenlenecek toplantılar ve yapılacak seçim gözlem faaliyetleri ile ilgili müzakerelerde bulunulmuŐtur.

AGİTPA Saymanı Hans Raidel, mevcut finansal durum ve yıllık katkı payları ile ilgili bilgi sunmuŐ ve 2008-2009 Mali Yılına ait bütçe oylanarak kabul edilmiştir. Asamble Genel Sekreteri Spencer Oliver'in raporunu takiben seçim gözlem görevlerine ilişkin olarak

sırasıyla; Gürcistan Başkanlık Seçimleri ile Sırbistan ve Makedonya Parlamento Seçimleri hakkında misyon başkanları raporlarını sunmuşlardır. Yine bu konu çerçevesinde, seçim gözlem görevine bir standart getirilmesi gerektiği ve bu standartların yükseltilmesi hakkında çeşitli ülkelerden farklı konuşmacılar söz alarak görüşlerini aktarmışlardır. Asamble Başkanı Göran Lennmarker da, seçim gözlem faaliyetleri çerçevesinde birlikte çalıştıkları AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi'nin serbest bir örgüt olduğunu ancak Parlamenter Asamble ile sürekli bir diyalog ve dayanışma içerisinde bulunup birbirlerini belirli alanlarda bilgilendirdiklerini ve aralarındaki sürekli bilgi paylaşımına büyük önem attediklerini işaret etmiştir. Yine Sayın Lennmarker, 28 Eylül'de Belarus'da ve 4 Kasım'da da ABD'de yapılacak seçimlerden davet aldıklarını üyelere duyurmuştur.

AGİTPA Özel Temsilcilerinden; Akdeniz İşleri Özel Temsilcisi ABD'li Hastings, Irak konusunda, Güney Doğu Avrupa konusundaki Özel Temsilci Sloven Battelli, Kosova'nın bağımsızlığını ilan etmesinin ardından şu andaki nazik durumun değerlendirilmesi ile ilgili, Göç konusundaki Özel Temsilci ABD'li Solis, göçmenlerin ülkeler için bir yük olarak görülmekten ziyade bir değer olarak algılanması gerektiği ve son olarak da Organize Suçlarla Mücadele konusunda İtalyan Vizzini, konuya ülkelerin yaklaşımı ve işbirliği hakkındaki raporlarını sunmuşlardır.

Asamble Başkanı Göran Lennmarker, AGİTPA İçtüzüğüne göre üye ülkeler tarafından önerilen ve yeterli imza sayısını toplayan 19 adet Ek Karar Tasarısı ve bunlardan hangilerinin ilgili komitelerde ve hangilerinin Genel Kurul çalışmaları sırasında görüşüleceğine dair bilgi vermiştir.

Daimi Komite'de ayrıca, AGİTPA Sonbahar Toplantıları'nın 18-21 Eylül 2008 tarihlerinde Kanada'nın Toronto şehrinde, Kış Genel Kurulunun 19-20 Şubat 2009 tarihlerinde Avusturya'nın Viyana şehrinde ve son olarak da 18. Genel Kurulun 29 Haziran-3 Temmuz 2009 tarihlerinde Litvanya'nın Vilnius şehrinde yapılmasına karar verilmiştir.

Aynı gün öğleden sonra yapılan AGİTPA 17. Genel Kurul toplantısının açılış konuşmaları; AGİTPA Başkanı Göran Lennmarker, Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev, Kazakistan Meclis Başkanı Aslan Mussin, Kazakistan Senato Başkanı Kassym Jomart Tokayev ve AGİT Dönem Başkanı Marc Perrin De Brichambaut tarafından yapılmıştır. Ardından Cinsiyet Eşitliği konusundaki Özel Temsilci Tone Tingsgard, kadınların Asamble içerisinde ve seçim süreçlerinde daha aktif rol almaları konusundaki raporunu sunmuştur, Genel Kurulda daha sonra “Şeffaflık ve Daha Fazla AGİT Reformu: Organizasyon İçerisinde Parlamenter Katılımın Güçlendirilmesi” konulu Ek Karar Tasarısı üzerinde görüşmeler yapılmış ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

30 Haziran-2 Temmuz 2008 tarihleri arasında yapılan “Siyasi İşler ve Güvenlik”, “Ekonomik İşler, Bilim, Teknoloji ve Çevre” ve “Demokrasi, İnsan Hakları ve İnsani Meseleler” Genel Komite toplantılarında, “AGİT'te Şeffaflık” teması çerçevesinde üç ayrı karar tasarısı görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Siyasi İşler ve Güvenlik Komitesi

Komite Raportörü Avusturyalı Wolfgang Grossuck tarafından hazırlanan Raporda özetle; güvenlik sektörünün Parlamenter denetimi ya da diğer bir deyişle demokratik kontrol ve silahlı kuvvetlerin kullanımının Güvenliğin Siyasi – Askeri Yönlerine ilişkin AGİT

Tüzüğü tarafından şart koşulmakta olduğu dile getirilerek, bu AGİT Tüzüğü'nün Budapeşte Zirvesinde kabul edildiği ve 1995 yılının Ocak ayında yürürlüğe girdiğinden bahsedilmektedir. Sözkonusu tüzüğün kabulünden sonra, güvenliğe terörizm gibi yeni tehditlerin oluştuğu belirtilmektedir. Katılımcı devletlerin bütün güvenlik ihtiyaçlarının temin edilmesi amacıyla, ilgili devletlerin sıklıkla düzenli ordularını Özel Askeri Şirketler ve Özel Güvenlik Şirketleri tarafından alınan hizmetlerle güçlendirdikleri dile getirilerek, şimdiye kadar bu şirketlerin silahlı kuvvetlerin bir parçası olarak düşünülmediğine de işaret edilmektedir. Ne AGİT'in bu konudaki tüzüğü'nün ne de uluslararası düzeyde kabul gören normların bahse konu şirketlerin faaliyetlerini düzenlemediği ve bu sebeple silahlı kuvvetler ve anılan özel şirketler arasındaki ortak girişimlerin de parlamenter denetimden yoksun olduğuna dikkat çekilmektedir.

AGİT katılımcı devletlerinin bu dokümanı kabul ederek kendi iç siyasi-askeri işleriyle ilgili yeniden yapılanmayı ve kendi ulusal güvenlik politikaları ve doktrinlerine uluslararası alanda kabul görmüş demokrasi ilkeleri ve hukuk kurallarını uygulamayı kabul ettiklerini ifade ederek Tüzüğü'nün siyasi olarak bütün AGİT katılımcı devletlerini bağladığının altı çizilmektedir. Bütün bunların ötesinde, bunun AGİT alanındaki ülkeler için ortak davranış normlarını belirleyen; katılımcı devletlerin askeri ve savunma politikalarını düzenleyen ve silahlı kuvvetler ile silahlı kuvvetler içindeki insan hakları konsepti üzerinde parlamenter kontrol sağlayan normatif bir doküman olduğuna işaret edilmektedir.

Ayrıca raporda, ulusal ve uluslararası hukuk çerçevesinde silahlı kuvvetler personelinin hesap verebilirliğine ilişkin olarak, bu Tüzüğü'nün, katılımcı devletlerin bu tür personeli uluslararası insani hukuk, kurallar, anlaşmalar ve taahhütler çerçevesinde eğitmesi hükmünü gerekli kıldığı da belirtilerek, Özel Askeri Şirketler ve Özel Güvenlik Şirketlerinin bu kategoriye dahil olmadığı da açıklanmaktadır.

Raporda sıklıkla, askeri kuvvetlere özel hizmet sağlayan kuruluşların AGİT tarafından kabul edilen Tüzükte hiçbir şekilde tanımlanmadığına dikkat çekilmektedir. Yeni ortaya çıkan tehditlerin, yasamadan yeni cevaplar beklediğine işaret edilerek terörizm gibi bahse konu tehditleri bertaraf etmek üzere katılımcı devletlerin silahlı kuvvetlerini Özel Askeri Şirketler ve Özel Güvenlik Şirketleri ile takviye ettiği ifade edilmektedir. Bu özel şirketlerin genellikle silahlı çatışma olan ve silahlı çatışma sonrası asayişin sağlanması gerektiği bölgelerde faaliyet gösterdiği açıklanarak ancak silahlı kuvvetler gibi aynı norm ve kurullarla ifade edilmediğine özellikle vurgu yapılmaktadır. Bazı katılımcı devletlerin ve bazı uluslararası kurumların bu nazik durumdan hali hazırda haberdar olduklarına ve çatışma bölgelerinde bu özel şirketlerin problemlili kullanımına atıfta bulunan girişimlerin başlatıldığına dikkat çekilmektedir. AGİT bünyesinde, şimdiye kadar böyle bir kararın yer almamasıyla birlikte Parlamenter Asamble'nin içinde bu konunun ele alınmasının öngörülebileceğine değinilmektedir. Böylesi bir kararın kabul edilmesinin katılımcı ülkelerin Özel Askeri Şirketler ve Özel Güvenlik Şirketleri üzerinde, bu şirketlerin de uluslararası kurullarla idare edilebilmesinin sağlanacağı özellikle vurgulanmaktadır.

Raporun geneli müzakere edildikten ve Taslak Karar Tasarısına verilen 19 değişiklik önerisinin tek tek görüşülmesinden sonra değiştirilmiş şekliyle Karar Tasarısı komitede oylanmış ve oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Ekonomik İşler, Bilim, Teknoloji ve Çevre Komitesi

Komite Raportörü Fransız Roland Blum tarafından hazırlanan Raporda özetle; endüstriyelleşme, kara ve hava taşımacılığının fosil yakıtların kullanımını arttırdığı, bunun da küresel ısınmayı tetiklediği, 20. yüzyılda küresel ısınmada önemli bir artışın kaydedildiği, çevresel risklere baktığımızda, yoğunlaşmış tarım uygulamalarının özellikle Avrupa'daki arazi yapısını değiştirdiği, tepelerin, ovaların daha formatik tarım uygulamaları için düzlendiği, bunun da toprak kaybına ve ekolojik yapıda değişikliğe ve eksilmeye neden olduğu, yoğun tarım uygulamalarının sulama ihtiyacını da körüklediği, sulama ihtiyacındaki artışın yanlış ve bilinçsiz uygulamalarla geri dönülemeyecek zararlara sebebiyet verdiği, nehir boylarındaki tarım uygulamalarının sonucu olarak ise bölgenin içme suyu kaynaklarının tarım ilaçları ve kimyasal gübrelerle kirlendiği, kontrolsüz sanayileşmenin toprağı, tarımsal ürünleri ve nehirleri olumsuz etkilediği vurgulanmıştır.

Raporda ayrıca, doğal kaynaklara ulaşımın ülkeler arası ilişkilerde tansiyonu arttırdığı, özellikle suyun sınır bölgelerindeki ortak kullanımının veya bir ülkeden diğerine akan nehirlerin problem yarattığı, dünyada sağlık alanındaki tehditlerin gün geçtikçe çeşitlendiği, ekosistem değişiklikleri sonucu hayvansal hastalıkların arttığı, deli dana vs. gibi hastalıkların ortaya çıktığı ve bazı zehirli atıkların gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere gizlice aktarıldığına dikkat çekilmektedir.

Raporda son olarak, ülkelerin anayasalarına çevre kanunlarının eklenmesi gerektiği, çevre ve enerji bakanlıklarının kurulmasının önemi, Kyoto Protokolü'nü tüm ülkelerin imzalaması gerektiği, alternatif enerji kaynakları için araştırmaların artırılması, rüzgar ve güneş enerjilerinden daha fazla yararlanılması için çalışmalar yapılması, tarım ürünlerinin gıda amacı dışında yakıt üretimi için kullanılmasının gıda açığına sebep olduğu, motorlu araçların çevreye zarar verdiği dolayısıyla tren ve deniz ulaşımının desteklenmesinin ne kadar önemli olduğu, daha az enerji tüketen binaların projelendirilmesinin gerekliliği, tarımdan kaynaklanan çevresel atıkların azaltılması ve verimin artırılması, doğal ve teknolojik kazalardan korunma için ülkelerin gerekli önlemleri alması ve bu konularda uluslararası alanda kararlılık gösterilmesinin önemine değinilmiştir.

Raporun geneli müzakere edildikten ve Taslak Karar Tasarısına verilen 30 değişiklik önerisinin tek tek görüşülmesinden sonra değiştirilmiş şekliyle Karar Tasarısı komitede oylanmış ve oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Demokrasi, İnsan Hakları ve İnsani Meseleler Komitesi

Komite Raportörü İsveçli Walburga Habsburg Douglas tarafından hazırlanan Raporda özetle; bu yıl, 10 Aralık 1948 yılında Paris'te ilan edilen Evrensel İnsan Hakları Deklarasyonu'nun 60. yılının kutlandığından bahisle, bunun bütün insanlığı bağlayan bir deklarasyon olmasına rağmen, halen 60 yıl sonra bile Avrupa da dahil olmak üzere dünyanın pek çok yerinde bir gerçek olmaktan çok uzak olduğuna değinilmektedir. AGİT'te şeffaflık konusu çerçevesinde bütün bölgedeki insan hakları konusu ve insani meselelerin geliştirilip ıslah edilebileceğine atıfta bulunmaktadır.

1989 yılının yazında demir perdenin yıkılmasıyla insanların Batı'da ne olup bittiğine dair daha fazla bilgiye ulaşabildikleri dile getirilmektedir. Soğuk Savaşın barışçıl bir şekilde sona ermesini takip eden hızlı gelişmeler sayesinde komünist rejimle yönetilen ülkelerin yeni siyasi

gelişmelere doğru hızla yönelttikleri ve yeni taleplerle ilgilenmek durumunda kaldıkları belirtilerek bu şekilde insanlara kendi geçmişleriyle yüzleşmek için yeterli zamanın tanınmadığı dile getirilmektedir. Geçmişte yapılan hataların tekrarını önlemek adına pek çok değişik alanda şeffaf bir tarih, şeffaf bir demokratik süreç oluşturma adına çalışmamız gerektiğine dikkat çekilmektedir. Bu şeffaflığı sağlamanın AGİT üyesi devletlerde insan haklarını daha fazla garanti altına alacağına değinilmektedir. Tarihini incelemek isteyen insanlara dokümanların ulaşılabilirliğini sağlayarak yardımcı olunabileceğini dile getirerek AGİT bünyesindeki ülkelerin hükümetlerinin daha iyi bir işbirliğine giderek bunu sağlayabileceğinden bahsedilmektedir. Sözkonusu alanda yapılacak işbirliğinin daha açık, anlaşılabilir bir demokrasi ve daha sorumlu bir yasal sürece katkıda bulunabileceği, böyle bir şeffaflığın daha demokratik ve adil bir seçim sürecinde etkisinin olabileceği anlatılmaktadır.

Yasal sürecin de bu genişletilmiş şeffaflıktan faydalanabileceğine, parlamento çalışmalarının da daha şeffaf olacağına, insanların da olup bitenden haberdar olacağına ve kanun koyucularla temasta bulunabilmesi açısından önem arz edeceğine değinilmektedir.

Bütün alanlarda böylesi bir şeffaflığın sağlanmasıyla devletlerin vatandaşlarını bütün kötülüklerden koruyabileceği, insan ve temel haklarını garanti altına alabileceğinden bahisle konuşma ve ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, dolaşım özgürlüğü sağlanabileceğinin altı çizilmektedir.

Son olarak raporda, AGİTPA'nın yukarıda zikredilen konularda kararlı bir rol üstlenebileceği, siyasi ve tarihi bütün arşivlere erişilebilirliğin sağlanması konusunu organize ederek insan hakları konusunda AGİT'in kendi bölgesinde yeni ve heyecanlı bir çalışmaya başlayacağına işaret edilmektedir.

Raporun müzakere edilmesinden sonra Taslak Karar Tasarısına çeşitli katılımcı ülkeler tarafından verilen 25 değişiklik önerisi tek tek görüşülmüştür. **Türk heyeti tarafından da aşağıdaki değişiklik önerisi verilmiş, yapılan müzakereler ve AGİTPA Türk Grubu Başkanı Dr. Alaattin Büyükkaya başkanlığındaki Türk heyetinin kulis çalışmaları sonrasında yapılan oylamada önerge ağırlıklı çoğunlukla kabul edilmiştir:**

“AGİT Parlamenter Asamblesi, katılımcı ülkelerin, tarihlerindeki ihtilafli dönemlere objektif ve bilimsel nitelikte ışık tutmak amacıyla, katılımcı ülkeler arasında, ilgili tarihi, siyasi ve askeri arşivlerde araştırma yürütmek üzere, kendi ülkelerinden, gerekirse üçüncü ülkelere uzmanlar ve tarihçilerden oluşan ortak tarih komisyonlarının kurulmasını teşvik eder.”

Sözkonusu değişiklik önerisinin kabul edilmiş olmasının en önemli yanı “ortak tarih komisyonları” kurulmasına ilişkin bir kararın ilk kez uluslararası bir platformda kayıtlara geçirilmiş olmasıdır. Bu kararın, bundan sonraki uluslararası toplantılarda da emsal teşkil edeceği düşünülmektedir. Hatta alınan kararın Ermenistan yetkili makamlarını “ortak tarih komisyonlarının” kurulması yönünde teşvik edeceği ümit edilmektedir.

Raporun geneli müzakere edildikten ve Taslak Karar Tasarısına verilen 25 değişiklik önerisinin tek tek görüşülmesinden sonra değiştirilmiş şekliyle Karar Tasarısı komitede oylanmış ve oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

3 gün süren Komite çalışmaları sırasında Türk heyeti tarafından, Taslak Karar Tasarılarına 3 adet ve Ek Karar Tasarılarına 19 adet değişiklik önerisi verilmiş, anılan değişiklik önerilerinin büyük bir kısmı komitelerde yapılan oylamalar sonrasında ağırlıklı çoğunlukla kabul edilmiştir.

AGİTPA Türk Grubu Başkanı Dr. Alaattin Büyükkaya başkanlığındaki Türk heyeti tarafından, Karar Tasarılarına ve Ek Karar Tasarılarına verilen ve 17. AGİTPA Genel Kurulu sırasında oylanarak kabul edilen değişiklik önerileri aşağıda sunulmaktadır, koyu renk harfle yazılan bölümler, maddelere Türk heyeti tarafından verilen değişiklik önerilerini belirtmektedir:

Ekonomik İşler, Bilim, Teknoloji ve Çevre Komitesi'nin Karar Tasarısı ile ilgili olarak verdiğimiz değişiklik önerisi:

“AGİT Parlamenter Asamblesi, 2012 sonrası iklim değişikliğine ilişkin uluslararası anlaşmanın temini için Bali’de başlatılmış olan sürece Birleşik Devletler ve ortaklarının desteğinin teşvik edilmesi, sera gazlarının azaltılması yönünde kantitatif hedeflerin ve bağlayıcı taahhütlerin oluşturulmasını teşvik eder” maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi:

*“AGİT Parlamenter Asamblesi, 2012 sonrası iklim değişikliğine ilişkin uluslararası anlaşmanın temini için Bali’de başlatılmış olan sürece Birleşik Devletler ve ortaklarının desteğinin teşvik edilmesi, **bilhassa ulusal şartlardaki farklılıklar göz önünde bulundurularak** sera gazlarının azaltılması yönünde kantitatif hedeflerin ve bağlayıcı taahhütlerin oluşturulmasını teşvik eder”*

“AGİT Bölgesinde Su Yönetimi” konusundaki Ek Karar Tasarısına verdiğimiz değişiklik önerisi:

“AGİT Parlamenter Asamblesi, suyun insan hayatı için hayati önemini ve suyun sadece yaşam ve saygınlık için insan haklarının bir unsuru olduğunu değil aynı zamanda BM tarafından genel kabul görmüş bir insan hakkı olduğunu onaylar” maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi:

“AGİT Parlamenter Asamblesi, suyun insan yaşamı için hayati önemde olduğunu ve suyun yaşam ve saygınlık için insan haklarının bir unsuru olduğunu onaylar”

“Kuzey Amerika ve Avrupa Arasındaki Ticaretin Arttırılması” konusundaki Ek Karar Tasarısına verdiğimiz değişiklik önerisi:

“AGİT Parlamenter Asamblesi, Kuzey Amerika ve Avrupa ekonomileri arasındaki ticareti geliştirmeyi hedefleyen mevcut ve müstakbel girişimlerin bölgesel ve alt bölgesel hükümetler ve grupların, daha geniş katılımının göz önünde bulundurulmasını tavsiye eder” maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi:

*“AGİT Parlamenter Asamblesi, Kuzey Amerika ve Avrupa ekonomileri arasındaki ticareti geliştirmeyi hedefleyen mevcut ve müstakbel girişimlerin bölgesel ve alt bölgesel hükümetler ve grupların, **uygun olduğu hallerde**, daha geniş katılımının göz önünde bulundurulmasını tavsiye eder”*

“Göçmenlerin Ekonomik, Toplumsal ve Sosyal Katkılarının Tanınması” konusundaki Ek Karar Tasarısına verdiğimiz değişiklik önerilerimiz

1) Ek Karar Tasarısının konusunun “Göçmenlerin Ekonomik, Toplumsal ve Sosyal Katkılarının Tanınması” aşağıdaki şekilde değiştirilmesi:

*“Göçmenlerin Ekonomik, **Kültürel**, Toplumsal ve Sosyal Katkılarının Tanınması”*

2) Ek Karar Tasarısına aşağıdaki maddenin eklenmesi:

AGİT Parlamenter Asamblesi, göçmenlerin, göç etmiş oldukları ülkelerin ekonomik gelişimlerine on yıllar boyunca sağladıkları katkıların ve halihazırda göç ettikleri toplumların günlük hayatlarına -siyasi, ekonomik, ticari, kültürel, bilimsel alanlara ve spor alanına, ve aynı zamanda uluslararası ilişkilere ve göç ettikleri ülkelerin ilerlemesine-sağlamakta oldukları katkıları onaylar.

3) “AGİT Parlamenter Asamblesi, Parlamenterleri, göçmen topluluklar tarafından, hem kendi vatanlarına hem de göç edilen ülkelere sağlanan, kanun teklifi sunmak, parlamentolarındaki göçmen karşıtı tutumlara karşı ses yükseltmek, tüm göçmen toplulukların güçlenmesi ve kadınlar, çocuklar, etnik ve ırksal azınlıklar gibi savunmasız göçmenlerin korunmasını sağlayacak politika üretmek için göçmen topluluklar ile birlikte çalışmaya teşvik eder” maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi:

*“AGİT Parlamenter Asamblesi, Parlamenterlerin, göçmen topluluklar tarafından, hem kendi vatanlarına hem de göç edilen ülkelere sağlanan, kanun teklifi sunmak, parlamentolarındaki göçmen karşıtı tutumlara karşı ses yükseltmek, tüm göçmen toplulukların güçlenmesi ve kadınlar, çocuklar, etnik ve ırksal azınlıklar gibi savunmasız göçmenlerin korunmasını sağlayacak politika üretmek için göçmen topluluklar ile birlikte çalışmak **ve toplumlarında, yabancı düşmanlığına ve ayrımcılığa yönelik eğilimleri kışkırtacak beyanlarda ve faaliyetlerde bulunmaktan kaçınmak gibi olumlu ekonomik, kültürel ve sosyal katkıların anısına faaliyetlerde yer almalarını teşvik eder”***

“Bir Akdeniz Serbest Ticaret Alanı” konusundaki Ek Karar Tasarısına verdiğimiz değişiklik önerisi:

1) Aşağıdaki paragrafın tümüyle metinden çıkarılması:

“AGİT Parlamenter Asamblesi, 11 Eylül 2001 tarihinden beri Orta Doğu’da yaşayan insanlar tarafından deneyimi yaşanan ekonomik sıkıntıya karşı dayanışmayı dile getirir”

2) “AGİT Parlamenter Asamblesi, bölgede barışa ulaşmak için en iyi yolun bir serbest ticaret bölgesi oluşturma çabalarına odaklanmak olduğunu iddia eder” maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi:

“AGİT Parlamenter Asamblesi, bir serbest ticaret alanı oluşturulmasının barışa ulaşmak için gösterilecek çabalara katkıda bulunacağını iddia eder”

2 Temmuz 2008 günü yapılan Komite çalışmaları sırasında ayrıca; Başkan, Başkan Yardımcısı ve Raportör seçimleri gerçekleştirilmiş ve aşağıda isimleri yer alan üyeler 1 yıllığına anılan görevlere seçilmişlerdir:

Siyasi İşler ve Güvenlik Komitesi

Başkan: Jean-Charles Gardetto (Monako)
Başkan Yardımcısı: Consiglio Di Nino (Kanada)
Raportör: Riccardo Migliori (İtalya)

Ekonomik İşler, Bilim, Teknoloji ve Çevre Komitesi

Başkan: Petros Efthymiou (Yunanistan)
Başkan Yardımcısı: Roland Blum (Fransa)
Raportör: Ivor Callely (İrlanda)

Demokrasi, İnsan Hakları ve İnsani Meseleler Komitesi

Başkan: Hilda SOLIS (ABD)
Başkan Yardımcısı: Walburga Habsburg Douglas (İsveç)
Raportör: Natalia Karpovich (Rusya Federasyonu)

2 Temmuz 2008 günü yapılan Genel Kurul Toplantısında, AGİT Dönem Başkanı Marc Perrin De Brichambaut, Asamble’ye hitaben yapmış olduğu konuşmasında; Kazakistan’ın Orta Asya’da değişim sürecinden geçen çok önemli ve büyük bir ülke olduğuna atıfta bulunarak sözlerine başlamış sonra sırasıyla Güney Kafkasya, insan hakları, demokratik haklar, temel özgürlükler, Afganistan ve AGİT’in seçim izleme görevine ve Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi ile olan işbirliklerine değinmiştir

Genel Kurul toplantısının genel tartışma bölümünde ülkemiz adına **İzmir Milletvekili Bihlun Tamaylıgil ve Şanlıurfa Milletvekili Emin Önen** birer konuşma yapmışlardır.

AGİTPA Türk Grubu üyesi Bihlun Tamaylıgil yaptığı konuşmada özetle; Demokrasi, İnsan Hakları ve İnsani Meseleler Komitesi’nin çalışmaları sırasında bazı konuşmacıların tarihi olayları açıkça siyasileştirmeye kalkıştıklarını, Ukrayna’daki trajik bir olayı siyasileştiren bir karar tasarısının kabul edildiğini, bunun Raportörün kabul ettiğimiz karar tasarılarının ruhuyla çeliştiğini, kendilerinin tarihçi değil parlamenter olduğunu, tarihsel olaylar hakkında hüküm vermenin parlamenterlere düşmeyeceğini, tarihçilerin ve uzmanların bu tür olaylara devletleri tarafından sağlanan olumlu ve yapıcı diyalogların olduğu bir atmosferde hüküm vermeleri gerektiğine inandığımızı kaydetmiştir.

Sayın Tamaylıgil ayrıca, bir başka konuya da kısaca değinmek istediğini, Cinsiyet Eşitliği konusundaki Özel Temsilci İsveçli Tone Tingsgard'ın raporunu büyük bir ilgiyle okuduğunu, bir kadın parlamenter ve Parlamenter Asamble'ye yeni katılmış bir kişi olarak, Bayan Tingsgard'ın raporunu okurken iki noktada şaşırıldığını: Birinci noktanın; kadın ve erkek arasında eşit haklar sağlanması ve evdeki şiddetin önlenmesi konusunda yasal bir perspektifin benimsenmesinde Türkiye'nin katettiği büyük aşama olduğunu, Anayasamızın 10. Maddesinde kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip bulunduğunu ve Devlet'in bu eşitliği gözetmekten sorumlu olduğunun temin edildiğini, keza değiştirilmiş Medeni Kanun ve Ceza Kanunun'da da kadınlara karşı şiddetle ilgili maddelere ilişkin olarak kadın haklarıyla ilgili oldukça kuvvetli bir sivil toplum katkıda bulunmasının önemli aşamalar olduğunu, ancak kendisini şaşırtan ikinci noktanın; yakın zamanda gerçekleştirdiğimiz büyük ilerlemeye rağmen, bu yasaların tam olarak uygulanmasında halen aşama kaydetmemiz gerektiğini, Türkiye'de geniş bir şekilde dağıtım imkanı bulmasını ümit ettiğim ve bunun için kesinlikle katkıda bulunacağım Bayan Tingsgard'ın raporunun, bu vahim insan hakları istismarının ortadan kaldırılmasında karşılaştığımız zorluklarla ilgili olarak Türkiye'deki farkındalığın daha fazla artmasına yardımcı olacağına inandığını ifade etmiştir.

AGİTPA Türk Grubu üyesi Emin Önen ise yaptığı konuşmada özetle; bu yılın konusu "Şeffaflık" başlığında söz almak istediğini, AGİT Parlamenter Asamblesi'nin, bu seneki toplantıda ortak tarih komisyonlarının kurulmasıyla ilgili olarak Raportörün Demokrasi, İnsan Hakları ve İnsani Meseleler Genel Komitesi'ne sunduğu karar tasarısıyla ilgili Türkiye'nin değişiklik önerisini destekleyerek buna büyük ölçüde katkıda bulunduğunu, Türkiye'nin Osmanlı arşivleriyle ilgili şeffaflık çabaları ve ortak bir tarih komisyonu kurulması için Ermenistan'a yaptığı teklif hakkında Asamble'ye kısaca bilgi vermek istediğini, Osmanlı arşivleriyle ilgili olarak; Devlet Arşivler Genel Müdürlüğü'nün 1970'li yılların başından bu yana arşivleri katalogladığını ve 1915-1918 dönemi olaylarına ilişkin arşivleri öncelikli bir konu olarak ele aldığını, tüm belgelerin kataloglarının internete konulduğunu, araştırma izinlerinin aynı gün verilmekte olduğunu ve belge taleplerinin de 2-3 saat içinde karşılandığını, şimdiye kadar yabancı ve Ermeni bilim adamları da dahil olmak üzere 80'den fazla araştırmacının araştırmalar yaptığını, bizim de aynı şekilde Erivan'daki Ermenistan Devlet Arşivlerinin, Rusya Federasyonu'ndaki arşivlerin, Boston'daki Ermenistan Cumhuriyeti Delegasyonu arşivlerinin ve Kudüs'teki Ermeni Patrikhanesi arşivlerinin tam şeffaflıkla açılmasını beklediğimizi belirtmiştir.

Sayın Önen, ihtilafli tarihi vakalar hakkında Ulusal Parlamentolardan veya Parlamenter Asamblelerden siyasi kararlar çıkarmanın hiçbir zaman olumlu değişime yol açmadığının herkes tarafından bilindiğini, bilakis, durumu daha da güçleştirdiğini, bu nedenle Türkiye'nin, 1915-1918 olaylarını incelemek üzere Türk ve Ermeni tarihçilerden ve aynı zamanda diğer uzmanlardan oluşan ortak bir tarih komisyonunun kurulması için komşumuz Ermenistan'a teklifte bulunduğunu, ancak ne yazık ki bugüne dek olumlu bir cevap alamadığımızı, Demokrasi, İnsan Hakları ve İnsani Meseleler Komitesi'nde çıkarmış olduğumuz AGİTPA kararının Ermenistan yetkili makamlarını bunu yapmaya teşvik edeceğini ümit ettiğini belirtmiştir.

3 Temmuz 2008 tarihinde ise, **AGİTPA Başkanı, Başkan Yardımcıları ve Saymanı seçimleri** gerçekleştirilmiştir.

AGİTPA'nın İçtüzüğüne göre; Başkanlık seçimleri her yıl Temmuz ayında düzenlenen Genel Kurul toplantısı sırasında yapılmakta, Başkan 1 yıllığına seçilmekte ve bir sonraki Genel Kurul toplantısında bir kez daha 1 yıllığına seçilme hakkı bulunmaktadır. Başkanlık

seçimlerinin ilk turunda mutlak çoğunluk aranmakta, eğer ilk turda hiçbir aday mutlak çoğunluğu sağlayamazsa ikinci tur, birinci turda en çok oy alan 2 aday arasında gerçekleştirilmektedir, ikinci turda en çok oyu alan aday Başkan olarak ilan edilir.

Mevcut AGİTPA Başkanı İsveçli Göran LENNMARKER, 2006 ve 2007 yılı Genel Kurulları sırasında yapılan seçimlerde 2 kez 1'er yıllığına Başkan seçildiği için yeniden seçilme hakkı bulunmamaktaydı dolayısıyla bu yıl **Başkanlık için zaten tek aday olan Portekizli Joao Soares oylama yapılmaksızın 1 yıllığına AGİTPA Başkanı seçilmiştir.**

AGİTPA'nın İçtüzüğüne göre; AGİTPA'da her biri 3 yıllığına seçilen 9 Başkan Yardımcısı bulunmaktadır ve her yıl görev süresi dolan 3 Başkan Yardımcılığı için seçim yapılmaktadır, seçilenler 3 yıllığına bu görevi devam ettirirler ve 3 yıl sonra bir kez daha seçilme hakları bulunmaktadır. AGİTPA 17. Genel Kurul toplantısı sırasında, bu yıl görev süresi dolan 3 Başkan Yardımcısından başka, Başkanlığa aday olan ve bu sebeple Başkan Yardımcılığından istifa eden Joao Soares'in yerine de seçim yapılmıştır.

Boşalan 4 Başkan Yardımcılığı için 5 üye aday olmuş ve yapılan seçimler sonrasında aşağıda isimleri belirtilen adaylar AGİTPA Başkan Yardımcısı olarak seçilmişlerdir.

ADAY	ÜLKESİ
Pia Christmas Moller	Danimarka
Kassym Jomart Tokayev	Kazakistan
Wolfgang Grossruck	Avusturya
Oleh Bilorus	Ukrayna

AGİTPA'nın İçtüzüğüne göre; Sayman 2 yıllığına seçilir ve 1 kez daha yeniden seçilme hakkı bulunmaktadır. Mevcut AGİTPA Saymanı Alman Hans RAIDEL 2007 yılında seçilmiştir dolayısıyla bu yıl Saymanlık için seçim yapılmamıştır.

AGİTPA 17. Genel Kurulu sırasında ayrıca, **“Orta Asya” konulu özel bir toplantı** yapılmıştır, toplantıda ülkemizi **AGİTPA Türk Grubu üyeleri Emin Önen ve Mustafa Ünal** temsil etmiştir. Toplantıda AGİTPA'nın Orta Asya konusundaki Özel Temsilcisi Finlandiyalı Parlamenter Kimmo Kiljunen, yapılan çalışmalar ve 10-11 Aralık 2007 tarihlerinde AGİTPA ve Norveç Parlamentosu tarafından Oslo'da ortaklaşa düzenlenen “Orta Asya ülkelerinde bölgesel işbirliği” konulu Seminer ile ilgili bilgi vermiştir. Sözkonusu Seminerde; sınır-ötesi işbirliği, enerji ve su kaynakları ve çevre konularında müzakereler yapılmıştır. Özel Temsilci Kiljunen, konuşması sırasında sürekli olarak Türkiye'nin tarihi ve kültürel bağları nedeniyle bölge için çok önemli bir ülke konumunda bulunduğunu dolayısıyla çalışmalara katılmamızdan duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir.

AGİTPA Türk Grubu üyesi Emin Önen toplantıda yaptığı konuşmada özetle; Türkiye'nin, Kazakistan'ın 2010 yılında AGİT Dönem Başkanı olmasını AGİT'in kendisi

kadar AGİT bölgesi için de harika bir fırsat olarak gördüğünü, Orta Asya bölgesinin AGİT'te genellikle ihmal edildiğini, Kazakistan'ın dönem başkanlığı sırasında AGİT'in, Orta Asya'nın güvenlik ihtiyaçlarına daha fazla odaklanacağından emin olduğumuzu ifade etmiştir.

AGİTPA üyesi Önen ayrıca, Orta Asya'daki bu potansiyelin henüz tam olarak fark edilemediğini, diğer yandan, Orta Asya devletlerinin güvenlik ihtiyaçlarına daha duyarlı olunması gerektiğine inandığımızı, AGİT içinde bu bölgeye daha fazla kaynak ayrılmasının önemli olduğunu, özellikle AGİT'in ekonomik ve çevresel boyutunun geçiş sürecinde olan Orta Asya devletlerinin ihtiyaçlarına cevap vermek için daha etkin bir şekilde kullanılması gerektiğini, Orta Asya devletlerindeki AGİT alan misyonlarının ev sahibi ülkelerin ihtiyaçlarına daha fazla cevap vermesi ve bu ihtiyaçları karşılayacak somut projeler geliştirmesinin önemini vurgulamıştır.

Toplantı sırasında üç ayrı komitede gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde **AGİTPA Astana Bildirisi** adı altında bir sonuç belgesi yayınlanmıştır.

Belgede özetle, AGİT Parlamenter Asamblesi;

- Güvenlik şartları ve yeni tehditlerin ortaya çıkmasındaki değişiklikleri tespit eder,
- Üye ülkelerin güvenlik ihtiyaçlarını ve uluslararası taahhütlere aykırılık durumunda tepki gösterme haklarını onaylar,
- Savunma, gelişim ve güvenlik programlarının gerçekleştirilmesinde farklı ülkelerdeki özel askeri şirketlerin ve özel güvenlik şirketlerinin gittikçe artan kullanımını kabul eder,
- Uluslararası hukukta özel askeri şirketler ve özel güvenlik şirketleri için özel bir hukuki çerçevenin eksikliğini kabul eder,
- Özel askeri şirketler ve özel güvenlik şirketleri ile ilgili parlamenter denetimin yetersizliğinden endişe duyduğunu beyan eder ve üye ülkelere parlamenter denetimi yaygınlaştırmalarını talep eder,
- Üye ülkelerin Savunma Bakanlarını, kendi silahlı kuvvetleri tarafından kullanılan özel askeri şirketler ve özel güvenlik şirketleri ile ilgili bir değerlendirme raporu hazırlamaya çağırır,
- Çevresel tehditlerin sadece küresel ısınmayla sınırlı olmadığını göz önünde bulundurur,
- Kıtlık problemleri ve yüksek gıda fiyatlarının dünya genelinde toplumsal gerilime yol açtığını kabul eder,
- Sadece uygun ve vaktinde yapılan eylemlerin afetleri önleyebileceğini kabul eder,
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının önemini göz önünde bulundurur,
- Küresel ısınmanın uzun dönemli maliyetini dikkate alır,

- Kyoto Protokolünü henüz imzalamamış olan AGİT üyesi ülkeleri, Protokolü imzalamaya ve onaylamaya çağırır,
- Enerji etkinliğini arttıran teknolojilerin geliştirilmesi için yapılacak araştırmaları teşvik eder,
- Özellikle yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesi yoluyla fosil yakıtlara alternatifler oluşturmak için üye ülkeleri teşvik eder,
- Üye ülkeleri, gıda kıtlığının etkilerini azaltmak ve yeterli besin ihtiyacını sağlayabilmek için faaliyetlerini koordine etmeye çağırır,
- Katılımcı devletleri, atık ürünlerin sınırlandırılmasıyla ve geri dönüşüm sürecinde daha iyi atık yönetimini taahhüt etmeye çağırır,
- Katılımcı devletleri, nükleer kaza durumunda işbirliği için planlar yapmaya ve sivil güvenlikte sınırötesi işbirliğini kuvvetlendirmeye teşvik eder,
- Tüm katılımcı devletleri, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı hakkında teknik bilgi transferinde işbirliğine teşvik eder,
- Tarihi çalışmaların şeffaflığı ve doğruluğunun geliştirilmesi için tüm arşivlerin tamamen açılmasının önemini kabul eder,
- Siyasi ve tarihi arşivlerin organizasyonunda ve bunlara erişimde, yasama sürecinde, seçim sürecinde, idari süreçte, parlamento çalışmalarında hukukun üstünlüğü konusunda ve uluslararası örgütlerin faaliyetlerinde tüm katılımcı ülkeleri daha fazla şeffaflık için çalışmaya çağırır
- Daha fazla şeffaflığın özellikle tarihte daha iyi eğitime, daha fazla ifade, basın ve inanç özgürlüğüne, siyasi partiler ve sivil toplum örgütlerinde daha fazla bağımsızlığa, yolsuzlukla mücadelede daha etkin şekilde çalışılmasına, uluslararası alanda daha fazla barış ve güvenliğe, dinler arası ve kültürlerarası daha fazla diyaloga katkıda bulunacağına inanır,
- Seçim sürecinin şeffaflığını garantiye almak için siyasi partilerin seçim yönetim sürecine aktif katılımını destekler,
- Tüm hükümet faaliyetlerinin şeffaf bir süreçten geçerek yürürlüğe konan kanunlarla ve aynı zamanda uluslararası anlaşmalara ve taahhütlere dayanması gerektiğini vurgular,
- Tarihi ve siyasi arşivlerle ilgili çalışma yapan AGİT kurumlarını, araştırmacılara ve ilgili bireylere tüm arşivlere ulaşmalarında yardımcı olmaya çağırır.

Komitelerde kabul edilen ana karar tasarılarının yanı sıra aşağıdaki konularda Ek Karar Tasarıları kabul edilmiştir:

-Şeffaflık ve Daha Fazla AGİT Reformu: Organizasyon İçerisinde Parlamenter Katılımın Güçlendirilmesi

- Afganistan
- Uzay Güvenliđi
- Demet Nitelikli Mühimmatın AGİT Bölgesindeki Katılımcı Devletlerde Yasaklanması
- Gürcistan'daki Güvenlik Çevresi ile ilgili Endişenin İfade Edilmesi
- Bir Akdeniz Serbest Ticaret Alanı
- Kuzey Amerika ve Avrupa Arasındaki Ticaretin Artırılması
- Maden Sanayindeki Şeffaflığın Teşvik Edilmesi
- Küçük ve Hafif Silahların ve Bunların Mühimmatlarının Hava Yoluyla Yasadışı Sevkiyatı
- Çernobil
- Vulture Fonuna İlişkin Olarak Paris Kulübünün Taahhütlerinin Kabulünün Teşviki
- AGİT Bölgesinde Su Yönetimi
- Çocukların Cinsel İstismarı ile Mücadele
- Kadınlara Karşı Şiddet
- Göçmenlerin Ekonomik, Toplumsal ve Sosyal Katkılarının Tanınması
- Holodomor (1932-33 yıllarında Ukrayna'da yaşanan büyük kıtlık)
- İnsan Kaçakçılığının Bütün Formları ile Mücadele Etme ve Çocuk Mağdurların Özel İhtiyaçlarına Hitaben Çabaların Güçlendirilmesi
- Yahudi Düşmanlığı, Özellikle Medya ve Akademilerdeki Manifestoları ile Mücadele
- Seçim Gözlem Görevleri

AGİTPA 18. Genel Kurulu'nun 29 Haziran-3 Temmuz 2009 tarihlerinde Litvanya'nın Vilnius şehrinde yapılması kararlaştırılmıştır.

Saygılarımızla arz ederiz.